

På samme måde som det tyvende århundrede kan siges at være et kort århundrede, hvis historie blev defineret af begivenheder fra 1914 til 1989, kan det første årti i det tredje årtusinde opfattes som et kort årti. Det begyndte i så fald 11. september 2001 med terrorangrebene på USA og de efterfølgende krige med dansk deltagelse, og det sluttede i sensommeren 2008, hvor en finansiel og økonomisk krise satte ind. Sjældent, vel ikke siden udgangen af 1920'erne, har den opfattelse, der var opstået omkring et årti, måttet ændres så hurtigt. Ord som "friværdi" og "Weber-grill" fik pludselig en anden klang og smag, og der kom en gryende erkendelse af, at slutningen på Vestens dominans i verden måske engang ville blive dateret til disse år. Men det vidste litteraturen i 00'erne jo ikke.

På kort sigt er det altid vanskeligt at opsummere, hvad et årti var, og først senere kommer klicheerne. Fattigfirserne. De politiske halvfyrdere. Tressernes ungdomsoprør. Måske er det et definerende træk ved 00'erne, at nogle af de mest oplagte nøgleord til forståelse af det havde et element af enten abstraktion eller distance over sig: globalisering, krigen mod terror, Danmark i krig.

I litteraturen er det heller ikke enkelt at beskrive, hvad der lige skete. Samtalebogen blev en markant, men sjældent særlig litterær, fornyelse på bogmarkedet. Dens manglende litterære kvaliteter ufortalt, så ligger dens popularitet dog i fin tråd med en af de mest markante tendenser i litteraturen som sådan, nemlig at udfordre grænsen mellem fiktion og nonfiktion.

Bogen selv som medie viste sig meget modstandsdygtig over for bebudede aflysere. Ved årtiets indgang var e-bogen klar på markedet, men den blev hurtigt glemt, før den mod slutningen af årtiet blev vakt til live igen. Til gengæld blev internettet, på trods af it-boblens brist ved årtiets begyndelse, en stadig mere markant del af mediebilledet med stor betydning for den litterære verden. Der kunne søges bøger på nye måder, købes bøger fra overalt i verden, læses gratis bøger, gratis aviser og gratis kritik. I al denne overflod af gratis glæder blev kampen om opmærksomheden skærpet og læsernes egen opmærksomhed præget af medielandskabet.

Men frem for alt er der i 00'erne skabt litteratur med et højt ambitionsniveau i en mangfoldighed af former. Det er denne mangfoldighed, som vi med dette nummer af *Passage* vil give et signalement af, både ved at beskrive hovedstrømninger og mindre besejlede bifloder.

Lars Handesten og Peter Stein Larsen har skrevet oversigtsartikler om henholdsvis prosaen og lyrikken. Handesten lægger i sin artikel vægt på at beskrive en række vigtige tendenser i 00'ernes prosa. Slægtsromanen, den biografiske inspiration, kortprosa og antirealistisk litteratur tilføjede ikke noget afgørende nyt og giver heller ikke noget samlende billede af én klar tendens, men viser hvordan en skare af talentfulde forfattere har arbejdet med at finde form til deres stof. Peter Stein Larsen beskriver i sin artikel to dominerende former i lyrikken i 00'erne. Centrallyrikken er karakteriseret ved et markant digterjeg og en opfattelse af digtet som en klar og afgrænset form, mens interaktionslyrikken er decentreret, polyfon og genreblandende.

Jon Helt Haarder skriver om det biografiske og performative i litteraturen og den betydning, som det har haft litteraturvidenskabeligt, hvor der blev sat markante aftryk, ikke mindst i forhold til, hvor usandsynlig en biografisk tilgang ville have forekommet for 15-20 år siden. Stefan Iversens artikel handler i et beslægtet spor om genskrivningen af eget værk som en strategi, der hos forfattere som Niels Frank og Jørgen Leth har givet sig udslag i prægnante nye værker. Endelig skriver Louise Mønster om tre kvindelige forfattere – Helle Helle, Pia Juul og Naja Marie Aidt – og de tidstypiske aspekter i deres novellekunst.

Stefan Kjerkegaard giver i forhold til digtningen en fremstilling af selvbiografiske elementer hos blandt andre Søren Ulrik Thomsen, Lone Hørslev og Niels Lyngsø. Jørn Erslev Andersen skriver om digtningen i et multimedialt felt, hvor små forlag, ambitiøst udførte utraditionelle bøger og forbindelser mellem lyrik og musik gør det nødvendigt at se ud over den traditionelle opfattelse af det skrevne ord som det primære og det performative som noget afledt.

Lars Bukdahl tog imod en udfordring til en bunden opgave: Skriv om et oversat værk fra hvert år i årtiet, og han har besvaret den med en generøs opremsning af *runners-up* og citater fra kritikere, som netop syntes, at oversetheden var det rette for disse værker. Endelig leverer Dan Ringgaard en typologi over brugen af rejsen i litteraturen; en måde at skrive på, der altid har bevæget sig mellem fiktion og fakta.

Selvom meget er uoverskueligt med det nære lys, der kan kastes på 00'erne, så er det vigtigt at give et bud på litteraturhistoriske tendenser. Tiden og dens kanoniske maskineri fjerner hurtigt meget fra synsfeltet, og der er behov for at se forfattere som del af et større mønster, hvis fintmaskethed man let kan glemme på bare få års afstand. Til gengæld vil man formentlig til den tid føle sig mere sikker i sin sag om, hvor 00'erne stod.